

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till
landskapslag angående ändring av
landskapslagen om brand- och rädd-
ningsväsendet.

Under den tid som landskapslagen om brand- och räddningsväsendet varit i kraft har erfarenheterna visat att vissa korrigeringar av kostnadsfördelningen är påkallade. För den skull föreslås dels att den för nästa år planerade alarmcentralens anläggnings- och driftskostnader skulle fördelas mellan kommunerna och inte som gällande bestämmelser förutsätter belasta enbart landskapet och dels att landskapet - under vissa förutsättningar - skulle stå för sådana särskilt kostsamma åtgärder som vidtagits i samband med att brand eller annan olycka hotat att få särskilt stor omfattning.

Detaljmotivering

5 §. Landskapslagens om brand- och räddningsväsendet (37/77)
5 § förutsätter att landskapet upprätthåller en alarmcentral, som i första hand mottager brand- och andra olycksanmälningar men även kan ha andra uppgifter. Lagen skiljer sig sålunda från rikets motsvarande lag (FFS 559/75) enligt vilken ett lämpligt antal kommuner gemensamt bygger och upprätthåller en s.k. kretsalarmeringscentral. För anläggnings- och driftskostnaderna härför erhåller kommunerna i riket lagstadgat statsbidrag i förhållande till kommunens bärkraftsklass. Undantagsvis kan staten inrätta en kretsalarmeringscentral, varvid dock kommunerna skall delta i kostnaderna med en lika stor andel som om de själva hade byggt centralen. En kretsalarmeringscentral i varje län, i regel residensstadens, kan ges ställning som s.k. länsalarmeringscentral. Den åländska landskapsalarmcentralen kan närmast ses som en kombination av de bägge nämnda centraltyperna.

I landskapsstyrelsens ursprungliga framställning (1975-76 Lt - Ls framst.nr 2) föreslogs att de åländska kommunerna skulle åläggas att gemensamt upprätthålla en alarmcentral, varvid landskapsandel skulle utgå på motsvarande sätt som i riket. Om centralen inrättades av landskapet så skulle kommunerna till landskapet erlægga den del av kostnaderna som annars skulle ha ankommit på kommunerna.

I sitt betänkande (nr 20/1975-76) över framställningen föreslog däremot lagutskottet att alarmcentralen borde inrättas och bekostas av landskapet, varvid utskottet hänvisade till bl.a.

att ersättning ur statsmedel utgår för de s.k. länsalarmeringscentralerna. Uppenbarligen avsågs att landskapet skulle stå för både anläggnings- och driftskostnaderna för centralen. Om det vid den praktiska tillämpningen av lagen visade sig att den föreslagna lösningen inte gick att genomföra så skulle - enligt utskottets mening - "landskapsstyrelsen ... återkomma till landstinget med det problemet". I lagtexten intogs även en bestämmelse innebärande att det särskilt skulle stadgas om bestridande av driftskostnaderna för alarmcentralen (5 § 3 mom.).

Landskapsstyrelsen har, efter det den nya brand- och räddningslagen trätt i kraft, ingående granskat bl.a. frågan om alarmcentralen. Parallellt med diskussionerna om kostnadsansvar och -fördelning har ett tekniskt utredningsarbete bedrivits. Planerna har nu kommit så långt att en alarmcentral kan inleda sin verksamhet ungefär i mitten av år 1980 om blott frågan om kostnaderna därför innan lösts..

Med hänsyn till hur alarmcentralfrågorna lösts i riket anser landskapsstyrelsen det inte möjligt att påföra landskapet samtliga kostnader för alarmcentralen. Det har bl.a. visat sig att de ersättningar som utgår ur statsmedel för länsalarmcentralerna är helt obetydliga och täcker endast kostnaderna för några extra telefonlinjer. Inte heller torde det vara möjligt eller ens ändamålsenligt att förena andra inrättningars jourtjänst (polis, sjöbevakning etc.) med alarmcentralen annat än så att samtal till dessa inrättningar via den allmänna alarmcentralen kan förenas vidare till respektive inrättning. Vad gäller statliga inrättningar har dock inte utgått extra ersättningar härför.

Mot bakgrunden av det anförda föreslår landskapsstyrelsen sådana ändringar och tillägg i 5 § landskapslagen om brand- och räddningsväsendet att samtliga kommuner åläggs delta i alarmcentralens anläggnings- och driftskostnader. Däremot föreslås inga förändringar vad gäller centralens förvaltning. Landskapsstyrelsen har f.ö. förhandlat fram ett avtal med Mariehamns stad, enligt vilket stadens brandverk mot ersättning åtar sig att praktiskt sköta alarmcentralens verksamhet.

Landskapsstyrelsen föreslår i fråga om principen för fördelningen av kostnaderna mellan envar kommun att bruttokostnaderna - både för anläggning och drift - fördelas mellan kommunerna på så sätt att hälften debiteras enligt antalet skattören och hälften enligt antalet mantalsskrivna invånare. Denna princip tillämpas även i andra liknande sammanhang. Fördelningsprincipen har ifråga om alarmcentralens driftskostnader omfattats av en majoritet av de åländska kommunerna i anslutning till behandlingen av gällande femårsplan för brand- och räddningsväsendets utveckling.

Den ekonomiska belastningen för kommunerna torde likväl inte blir alltför stor enligt det här framlagda förslaget, särskilt om man samtidigt beaktar den betydligt förbättrade alarmtjänsten förslaget syftar till. I anslutning till nämnda förhandlingar med Mariehamns stad har landskapsstyrelsen bl.a. i princip beslutat att kommunernas andel av anläggningskostnaderna skulle fördelas över en femårsperiod.

23 §. I paragrafen enligt dess nuvarande lydelse regleras inte frågan om vem som skall utse ledningsgrupp i samband med att brand eller annan olycka hotar att få särskilt stor omfattning eller eljest bedömts som synnerligen farlig, endast att anvisningar därom bör upptagas i planen för utvecklande och organiserande av brand- och räddningsväsendet. Landskapsstyrelsen föreslås nu få möjlighet att förordna dylik ledningsgrupp eftersom detta förutsätts i den föreslagna lydelsen av 31 § 2 mom.

31 §. Landskapsstyrelsen föreslår att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. I momentet skulle stadgas att särskilt kostsamma åtgärder i samband med släcknings- och räddningsåtgärder bekostas av landskapet. Härvid skulle fordras att branden eller olyckan bedömts vara särskilt farlig eller fått mycket stor omfattning. Vidare skulle ledningsarbetet ha övertagits av en särskild - av landskapsstyrelsen förordnad - ledningsgrupp. Tillsättandet av denna har aktualiserats i den ovan berörda femårsplanen för brand- och räddningsväsendet. Som särskilt kostsamma åtgärder kan tänkas t.ex. att dyrbar utrustning eller exceptionella mängder släckningsmedel tagits i anspråk eller att stora mängder personal kommanderats till tjänstgöring. Den föreslagna bestämmelsen har sin motsvarighet i 37 § 2 mom. i rikets lag om brand- och räddningsväsendet.

37 §. Kommunernas utgifter för deltagandet i alarmcentralens kostnader skulle enligt samma principer som i riket berättiga till landskapsandel beroende på bärkraftsklass enligt den skala som ingår i lagens 37 §. Kommunernas utgifter föreslås bli omedelbart bidragsberättigade och alltså inte beroende av det i 49 § 9 mom. ingående tidsschemat.

49 §. Landskapsstyrelsen föreslår att utbetalning av landskapsandel till kommun för driftskostnader för kommunens sedvanliga brand- och räddningsväsende förläggs till tidigare tidpunkter. Fr.o.m. 1976 har kommunerna i bärkraftsklasserna 1-3 erhållit landskapsandel. Med hänsyn till det trängda finansiella läget för staten och landskapet har övriga kommuner hittills inte kommit i åtnjutande av landskapsandel, vilket delvis hämmat kommunernas vilja att göra satsningar för brand-och räddningsväsendet.

Genom en ändring av 49 § 9 mom. landskapslagen om brand- och räddningsväsendet (16/79) framsköts erläggandet av landskapsandel så att kommuner i bärkraftsklasserna 4-7 skulle erhålla landskapsandel först för 1984 års och kommuner i bärkraftsklasserna 8-10 först för 1986 års driftskostnader. Ändringen motsvarade ett förslag till ändring av rikslagen, vilket motiverades med besparings-skäl. Ändringen av landskapslagen slutbehandlades i landstinget tidigare än ändringen av rikslagen i riksdagen. Under riksdagsbehandlingen företogs en ändring av regeringens förslag så att kommunerna i bärkraftsklasserna 4-7 skulle få statsandel fr.o.m. 1981 års driftskostnader och kommuner i bärkraftsklasserna 8-10 fr. o.m. 1983 års driftskostnader (FFS 953/78). För att de åländska kommunerna inte skall försättas i sämre läge än kommunerna i riket föreslår landskapsstyrelsen en ändring av 49 § 9 mom., så att bestämmelserna om erläggande av landskapsandel kommer att motsvara bestämmelserna i riket.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om brand- och räddningsväsendet.

I enlighet med landstingets beslut

ändras 5 § 3 mom., 23 § 2 mom., 37 § och 49 § 9 mom. landskapslagen den 14 april 1977 om brand- och räddningsväsendet (37/77), av dessa lagrum 49 § 9 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 6 mars 1979 (16/79) samt

fogas till 31 § ett nytt 2 mom. som följer:

5 §.

- - - - -
Kommunerna deltagar i alarmcentralens anläggnings- och driftskostnader sålunda att hälften av kostnaderna fördelas mellan kommunerna i förhållande till envar kommuns skattören under föregående år medan den andra hälften fördelas i förhållande till envar kommuns mantalsskrivna invånare det år verksamheten bedrivits. I fråga om sjömansskatt beräknas antalet skattören sålunda, att det av sjömansskatten till kommunen redovisade beloppet i mark multipliceras med talet sju.

23 §.

- - - - -
Landskapsstyrelsen kan förordna att viss landskapsstyrelsen underställd tjänsteman eller visst landskapsstyrelsen underställt organ skall övertaga ledningen och genomförandet av brand- eller räddningsverksamheten för det fall att brand eller annan olycka hotar att få särskilt stor omfattning eller eljest är att anse som synnerligen farlig. Närmare anvisningar härom intas i den i 3 § förutsatta planen för utvecklande och organiserande av brand- och räddningsväsendet i landskapet.

31 §.

- - - - -
Har brand eller annan olycka hotat att få särskilt stor omfattning eller eljest bedömts som synnerligen farlig och har landskapsstyrelsen härvid förordnat viss landskapsstyrelsen underställd tjänsteman eller visst landskapsstyrelsen underställt organ att övertaga ledningen för släcknings- och räddningsverksamheten, skall kostnaderna för sådana av detta organ påbjudna åtgärder som är särskilt kostsamma erläggas av landskapet. Även kostnaderna för här avsedd tjänstemans eller organs verksamhet betalas av landskapet.

37 §.

Till kommun erläggs för kostnader, varmed kommunen deltagit i den i 5 § avsedda alarmcentralens anläggnings- och driftskostnader samt för driftskostnader för kommunens brand- och räddningsväsende, med undantag av i 33 § avsedda ersättningar, landskapsandel enligt följande:

Kommuns bärkrafts-
klass

Landskapsandel i procent
av kostnaderna

1	75
2	65
3	55
4	50
5	45
6	40
7	35
8	30
9	25
10	20

49 §.

I 37 § avsedd landskapsandel för driftskostnader för kommunens brand- och räddningsväsende erläggs första gången till kommuner som tillhör bärkraftsklasserna 4-7 för 1981 års och 8-10 för 1983 års driftskostnader.

Mariehamn den 21 augusti 1979

L a n t r å d

Extra lagberedningssekreterare

Folke Woivalin

Elisabeth Naucclér.